

The Encyclopedia Herald of Ukraine

2024. Vol. 16

DOI: 10.37068/evu.16.8

Article history:

Received 08/11/2024

Accepted 28/11/2024

Published 13/12/2024

Citation: Karpilovska, I. (2024). Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online: an international project on Slavic linguistics. *The Encyclopedia Herald of Ukraine*, 16, 1-4. <http://doi.org/10.37068/evu.16.8>

© 2024 Author

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ISSN 2706-9990 (print)
ISSN 2707-000X (online)

Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online – міжнародний проєкт зі славістики

Євгенія Карпіловська

Інститут української мови НАН України, Київ, Україна

ORCID: 0000-0003-1921-9021

Email: karpilovska@nas.gov.ua

Резюме

Повідомлення містить загальну інформацію про масштабний науково-енциклопедичний проєкт *Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online* (Енциклопедія слов'янських мов і лінгвістики онлайн). Обґрунтовано участь у реалізації цієї енциклопедії видавництва “Brill”, окреслено структуру видання та авторський склад. Акцентовано на тому, що попри славістичну тематику серед авторів енциклопедичних статей домінують лінгвісти зі США (серед них, зокрема, й головний редактор) та країн Західної Європи, що, відповідно, впливає на рівень представлення у статтях питань, явищ, одиниць, пов'язаних з українською мовою.

Ключові слова

енциклопедія, лінгвістика, слов'янські мови, лінгвоукраїністика.

Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online: an international project on Slavic linguistics

Ievheniia Karpilovska

Institute of Ukrainian Language, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: 0000-0003-1921-9021

Email: karpilovska@nas.gov.ua

Abstract

This communication provides an overview of the large-scale scholarly encyclopedia project, Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online. It justifies the involvement of the “Brill” publishing in the implementation of this encyclopedia, outlines its structure and authorship. The paper emphasizes that, despite the Slavic theme, the majority of contributors of encyclopedia articles are linguists from the United States (including the editor-in-chief) and Western Europe, which affects the level of representation of issues, phenomena, and units related to the Ukrainian language in the encyclopedia articles.

Keywords

encyclopedias, linguistics, Slavic languages, Ukrainian linguistics.

ВСТУП

Досвід масштабних наукових проєктів на зразок *Загальнослов'янського лінгвістичного атласу* або серії описів сучасного стану функціонування слов'янських мов, підготовленої під керівництвом проф. Станіслава Гайди та опублікованої у видавництві університету в Ополі (Польща), беззаперечно довів, що реалізація таких задумів під силу лише потужним міжнародним науковим спільнотам разом із профільними видавництвами. Переконливим доказом справедливості цього твердження є проєкт мережевого видання *Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online* (далі — *Енциклопедія слов'янських мов і лінгвістики онлайн*). Мета нашого повідомлення — подати інформацію про цю енциклопедію. Для цього в пригоді стануть не лише загальнодоступні відомості, а й власний досвід роботи в цьому проєкті (Petrukhina & Karpilovska, 2020), чому передувала участь у Комісії зі слов'янського словотворення при Міжнародному комітеті славістів.

ОГЛЯД ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

До виконання проєкту *Енциклопедія слов'янських мов і лінгвістики онлайн*, розпочатого в 2019 році, видавництво “Brill” (м. Лейден, Нідерланди) запросило фахівців-славістів зі всього світу. Історія становлення та розвитку цього видавництва пояснює, чому саме воно запропонувало підготувати такий фундаментальний науковий славістичний проєкт і взялося до його реалізації. Видавництво “Brill” як потужна, спеціалізована, багатопрофільна редакційно-поліграфічна інституція пройшло довгий

шлях становлення. Його засновано в Лейдені 1683 року спершу як книгарню і друкарню родини Лухтман. Після 1848 року їх викупив Еверт Ян Брилл (Brill), прізвище якого й стало назвою закладу. Новий власник зосередився на видавничій діяльності. Нині видавництво “Brill” має офіси не лише в Лейдені (головний), а й у Бостоні (США), Падерборні (Німеччина) та Сингапурі. Це — одне з провідних видавництв світу, що спеціалізується на виданні літератури з гуманітаристики (теології, філософії, релігієзнавства, біблістики, історії, археології, мистецтва, архітектури, філології, краєзнавства, американістики, орієнталістики, зокрема арабістики, славістики), а також на виданнях у галузі юриспруденції (міжнародне право, міжнародні відносини, права людини) й природничих наук (біологія, фізика, хімія), готуючи насамперед різного типу енциклопедії та довідники. Щороку видавництво “Brill” випускає у світ до 1200 книжок і 275 журналів (докладнішу інформацію про історію видавництва, його редакційну політику та продукцію див. на сайті www.brill.com).

До редколегії «Енциклопедії слов'янських мов і лінгвістики онлайн» увійшли: Марк Л. Гринберг (голова), Ленор А. Гренобль (секретар), члени редколегії: Стивен Дікі, Масако Уеда Фідлер, Рене Жені, Аніта Петі-Станчич, Бйорн Вімер, Надія В. Зорихіна-Нільсон, Марек Лазинський, Михаїл Ослон і Младен Ухлік. Як зазначено в анотації енциклопедії, розміщеній на сайті видавництва “Brill”, зусиллями міжнародної наукової спілки заплановано створити “найповніший з досі опублікованих довідник зі слов'янських мов (нині містить 400 статей). У ньому заплановано на високому науковому рівні висвітлити найважливіші аспекти розвитку слов'янських мов від їхнього індоєвропейського коріння до сучасного стану, а також унаочнити взаємозв'язки слов'янських мов з іншими мовами світу”. Енциклопедія англійською мовою. Для подання прикладів і джерел слов'янськими мовами у ній застосовано спеціальну транскрипцію. Усі приклади, крім того, споряджено англійськими відповідниками або дефініціями позначених ними понять.

Як свідчать відомості про цю енциклопедію, за всього прагнення її редколегії і видавців до проголошених у згаданій вище анотації авторитетності та вичерпності матеріалів упадає в око певна вибірковість статей та ухил у доборі авторів у бік фахівців зі Сполучених Штатів Америки та Західної Європи. Зокрема, це неминуче виявилось в опрацюванні проблем лінгвоукраїністики. Без сумніву, дається взнаки те, що в редколегії енциклопедії немає українців і загалом переважають фахівці з русистики. Причини неповноти подання інформації, зокрема про українську мову і стан української славістики, можуть полягати також у контактах з науковцями-славістами, наявними в редколегії і видавництва, зокрема в обмеженості, а з початком повномасштабної війни Росії проти України — й у відсутності зв'язків зі славістами в Україні. Крім того, певні складнощі для науковців-славістів могла створити й необхідність готувати матеріали для енциклопедії у певному мережевому форматі й англійською мовою. До слова, серед учасників проекту є українці зі США, Західної Європи, зокрема Андрій Даниленко (США), який підготував загальну статтю про українську мову (Danuilenko, 2020), Лада Біланюк (США), Міхаель Мозер (Австрія); з України — Марія Шведова, Максим Вакуленко, Сергій Вакуленко, Євген Редько.

Статті енциклопедії редколегія і видавництво оприлюднюють у порядку їхньої готовності після схвалення редактором певного тематичного розділу та всією редколегією. Нині в *Енциклопедії слов'янських мов і лінгвістики онлайн* статті представлені за такими тематичними розділами:

1. Мови слов'янської групи: їхня структура та історія.
2. Теоретичні проблеми.
3. Фонетика та фонологія.

4. Граматика і семантика.
5. Лексикон і лексикографія.
6. Дискурс і прагматика.
7. Історична лінгвістика, діакронні зміни та територіальні варіанти мов.
8. Письмо.
9. Соціолінгвістика та політичний статус мов.
10. Мовні контакти, ареальна лінгвістика та мультилінгвістика.
11. Навчання мов.
12. Спеціальні та інтедисциплінарні дослідження.

Доступ до вже оприлюднених матеріалів *Енциклопедії слов'янських мов та лінгвістики онлайн* платний. Після реєстрації та внесення оплати видавництво уможливує користувачам доступ до певних, або зазначених у запиті, її матеріалів протягом дня, тижня або місяця. У цьому сенсі енциклопедія не відрізняється від багатьох інших публікацій цього видавництва, яке у відкритому доступі пропонує лише близько 10% своєї продукції (Veldman et al., 2023).

ВИСНОВКИ

Проект *Енциклопедії слов'янських мов і лінгвістики онлайн* є амбітним, масштабним науковим задумом, реалізація якого характеризується залученням як відомих лінгвістів до написання енциклопедичних статей, так і спеціалізованого наукового видавництва, що й укладає видання. Проте нерівномірність наукового представництва різних слов'янських мов, передусім маємо на увазі малу кількість українців серед авторського складу (це стосується й низки інших слов'янських мов), розглядаємо як певний недолік цього видання.

Попри це, а також обмежений доступ до матеріалів енциклопедії, проект має велику актуальність, безсумнівно, є цінним фаховим джерелом інформації для широкого кола дослідників слов'янських мов.

ЛІТЕРАТУРА | REFERENCES

- Danylenko, A. (2020). Ukrainian. In M. Greenberg (Ed.), *Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online*. https://doi.org/10.1163/2589-6229_eslo_com_031958
- Greenberg, M. (Ed.). (2020). *Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online*. Brill. <https://referenceworks.brill.com/display/db/eslo>
- Petrukhina, E., & Karpilovska, I. (2020). Derivation. In M. Greenberg (Ed.), *Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online*. https://doi.org/10.1163/2589-6229_eslo_com_033679
- Veldman, S., Van Dijk, A., & Aspaas, P. P. (2023). Brill and Open Access. *Open Science Talk*, 50. <https://doi.org/10.7557/19.7130>